УЛУУ КЫАЙЫЫ КҮНҮНЭН, КҮНДҮ ДОҕОТТОР!

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САХА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныыы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҕЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҕЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№№ 55-56 (6035-6036) | 1984 сыл. Ыам ыйын 9 күнэ сэрэдэ | Сыаната 2 харчы.

Советскай норуот Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ кыайыытын албан аата өлбөөдүйүө суоҕа, үйэттэн үйэҕэ тыыннаах буолуоҕа!

Бырааһынньыкка аналлаах матырыйааллары хаһыат 3-с стр. көр.

Муус устар: ТҮМҮКТЭР, ыам ыйа: СОРУКТАР

Оройуоннаабы агропромышленнай холбоһук (ОАПХ) совета совхоздар, холбоһук сыстаабыгар киирэр предприятиелэр уонна тэрилтэлэр 1984 сыл муус устардаабы үлэлэрин түмүктэрин дьүүллэстэ уонна киниилэр ыам ыйыгар ылыахтаах кирбиилэрин биһаарда.

ТҮМҮКТЭР ХАЙДАХТАРЫЙ?

Совхоздар муус устарга түүн валовой ылыы, үүтү уонна этэ государствоҕа туттарыы сорудахтарын толордулар. Ол эрээри сүрэх бу эпиэтэҥэх ыйы, бар дьыҥыттан соҕуллан ыйыр элбэх итэҕэстэр кыаллан туораталлыбатылар.

Общественнай сүөһү туһунан суох өлүүтэ суох өсөһүллүбүтэ. Ыһыах устата оройуон үрдүнэн 94 ынах сүөһү, ол иһигэр 68 ньиргэй, 17 сылгы көнньүнэн сүлэ.

Совхоздарга экономическай үлэҕэ боччумнаах өсөһүллүбүтэ. Сүөһү иитиигэр хаһаайыстыбаннай ахсааны киллэрии былаана туолбата. Биригэдиэн бэдэрээт былааннаах 29 единицаттан 15-гэр эрэ киллэрилиннэ. Сир үлэтигэр коллективнай бэдэрээт 9 эрэ звеноҕа олохтоно (былаан 36-ҕа этэ).

«Селькохимия» холбоһук органическай уоҕурдуу киллэрии сорудаҕын 80 тоннанан толорбөтө.

«Якутмелиоводстрой» трест нахучастога быйыл иккис кварталга 146 тыс. солк. культурнай-техническай үлэлэри толоруохтаах, ыытан васпыт ыйга баара-суоҕа 11 тыс. солк. эрэ толордо.

«Якутсельхозэнерго» предприятиета 51,2 тыс. кВт электроэнергияны сөмпүлээн 1983 сыл туһаныллыбыт ыйынааҥытаагар электроэнергияны туһаныы хаммайын 10 бырыһыанынан аччатта.

Капитальнай тутуут, сахаан үлэлэр тэбиэлэрэ. Тыа хаһаайыстыбатын объектарыгар «Якутсельэлектрострой» механизированнай колонната 70 тыс. солк. туттар-таҥар үлэлэри толоруохтаах 38 тыс. солк. ыыппыта. Оттон «Якутсельстрой» нахучастога тоҕуут даҥны ыра, 25 тыс. солк., былаанныыр

ыам ыйыгар тыа хаһаайыстыбатын объектарыгар «Якутсельэлектрострой» механизированнай колонната 90 тыс. солк., «Якутсельстрой» нахучастога 30 тыс. солк., ТХМ механизированнай колонната 50 тыс. солк. тутар-таҥар үлэлэри толоруохтаахтар. Совхоздар хаһаайыстыбаннай ыыманан барыта 269 тыс. солк. үлэни ыытыахтаахтар, ол иһигэр: Карл Маркс аатынан—55 тыс. солк., Субуруускай аатынан—79 тыс. солк., Эрилик Эристиин—76 тыс. солк., «Чурапчы»—26 тыс. солк., «Мындаҕаайы»—33 тыс. солк.

«Сельхозтехника» холбоһук уонна совхоздар 32 тракторы өрөмүөнньэн резервэ фондуттан туруоруохтаахтар. Сааскы хонуу үлэлэриттэн туттуллуохтаах техника бүтүннүүтэ ыам ыйын 10 күнүгэр аналлаах комиссиянан тутуллуохтаах. От хомуурдуу туһалыллар техника ыам ыйын 15 күнүгэр диэри өрөмүөнньэхтээх.

«Якутсельхозэнерго» предприятиета бу ыйга 9,4 тыс. кВт электроэнергияны кэмчилиэхтээх.

Совхоздар кылаабынай экономистара бары былаанныах единицаларга хаһаайыстыбаннай ахсаан сорудахтарын тиэрдиэхтэхтэр. Коллективнай бэдэрээт ыыматыттан үлэлиигэ былааннамыт барыы биригэдэлэр уонна звеноолар ый бүтүөр диэри толору тэриллиэхтээхтэр.

Оройуон совхоздара ыам ыйыгар валовойунан 874 тонна үүтү ыахтаахтар, онтон государствоҕа 633 тоннаны туттарыахтаахтар, ол иһигэр туһаннаанныыр (тоннанан):

Карл Маркс	250	178
Субуруускай	110	73
Эрилик Эристиин	232	177
«Чурапчы»	180	113,5
«Мындаҕаайы»	122	91,5

Борооскуну орто толеһүүгэ кыстык саҕаланыыттан үүнэн иһиринэн 115 кг тиэрдиллиэхтээх.

Нэлгэй олуутэ ыам уонна бэс ыйдарыгар 1983 сыл туһаныллыах кэмиэгэтиэхтэр 4 төгүл ааҥыллыахтаах.

Суоҕу күннэргэ совхоздар быстах кэмнээҕи сэпиэрэттэрдиир аҥыннара үлэҕэ бөлөм оҥоһуллуохтаахтар.

Сүөһүнү уураҕыыга совхозтарга маннык чопчу сорудахтар тиэрдиллиннилэр: бастакы колонкаҕа—буоһатыллар ынах, тиэгиэ барыта; иккискэ—ол иһиттэн искусственнай сиэмэлээһининэн:

Карл Маркс	387	300
Субуруускай	230	150
Эрилик Эристиин	480	300
«Чурапчы»	365	285
«Мындаҕаайы»	150	—
Ор. үрдүнэн:	1612	1035

Ыашыык уонна ыырэй сайылыар титиилэрин, сүөсүйүттэр олорор дьиэлэрин өрөмүөнньэрин, мэччирэҥнээ тахсыыга нөадаллаах барыы атын үлэлэри сир ахсын ыам ыйын 25 күнүгэр диэри бүтэрэргэ быһаарылыннар.

Бары производственнай объектарга, бастакы уочаракка фермалар хотонноругар, баһаартан сэрэхтээх буолуу дьаһалларын халбаҥа суох олохтуулларыгар, сүөһү фермаларын паспортаалыыны ситэриллэригэр, хотоннорго суукканы эргичи дьыһуурустубаны олохтуулларыгар совхоздар директордара сөбэһиннэстэнилэр.

ОАПХ совета сүөһү аһылыгын соҕотоҕун ааҕыллыбыт 100 ударнай күннэригэр совхозтарга чопчу сорудахтары тиэрдитиэхтэр. Оройуон үрдүнэн итиэннэ 5700 гектардаах ходуһаҕа минеральнай уоҕурдуу киллэриллиэхтээх. 2000 гектарга уу куттарыллыахтаах, 12 дамба уонна быйыт тутуллуохтаах. 500 гектарга дискалааһын уонна барапалаһын ыытыллыахтаах, ыам ыйын иккис аҥарыгар 1200 гектар ходуһа сирэ ыраастаныллыахтаах, 92 км усталаах саҥа бүтэй тутуллуохтаах, 338 км усталаах эскэ бүтэйдэр өрөмүөнньэхтэрэ, бэс ыйын 15 күнүгэр диэри 5988 гектарга уу халытыллыахтаах. Бу үлэлэри толоруута совхоздар уонна туһаннаах тэрилтэлэр суоҕу күннэртэн эрчимнээх дьаһалларыгар ылыахтаахтар.

Сайылыкка — тэрээһиннээхтик!

„Чурапчы" совхоз Сылаҥнаабы отделениетын коллективын ЫҺЫРЫТА

Биһиги, «Хачыкаат» совхоз коллектива общественнай сүөһү кыстыгын ситиһиилээхтик түмүктүүрүгэ, сайылыгы мэччирэҥнэ тахсыыга үрдүк тэрээһини көрдөрөргө республикаҕа таһаарбыт мыныыбынан баран, маннык үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэни ылынабыт:

—кыстыктан сайылыкка тахсыы эпиэттээх кэмигэр, ыам ыйыгар, маннык ынахтары кыһыгылыы аһатан—пуорчалаах от, комбикорм таһынан белковай-витаминнай концентраты (доруоһаны) күүсүн туттан үүтү государствоҕа атыылааһын былаанын 58 тонна оннугар 70 тоннанан толоруохпут. Ити аспыт сыл туһаннаах кэминээҕитээҕэр 27 тоннанан элбэх. Оту ситиһэр туһугар бөтүүктааһыны хаһаанныытаарар да күүһүрдэн ынах сүтүүтүн, ыам нотүүтүн таһаарымахпыт суоҕа, сайылыкка көһүү кэмигэр убаҕас көспүөрбө быстыбакка сиэтиллиитин хаччыныахпыт;

—ыам ыйын 7 күнүттэн түөрт аналлаах звеноону туруоран сайылыктар өрөмүөннэрин ыкки нэдиэлэнэн ситэриэхпит. Ыыр аппараттары бөлөмнээһиннэ туспа звеноону үлэлэтиэхпит;

—хас биирдии сайылык фермаҕа общественнай эрилтэлэри, уонна зоовет-специалистары сыныарыы, киниилэр миэстэҕэ быһаччы комолоһоллоруҥар барыы усулуобуйаларын тэрийиэхпит. Сайылыкка көһүүнү кытта тэҥнэ кыһыл мунньуктар, үүт дьиэлэрэ, сиэмэлэнир пуунар үлэлиилэрин хаччыйыахпыт, зооветспециалистар эпиэтиннэстэрин үрдэтиэхпит;

—мэччирэҥи кэҥэтэр уонна таба туһаҕар туһугар быйыл биир саҥа сайылыгы эбиэхпит;

—сайылыгы кэмнэ сүөсүйүттэр олорор уонна үлэлиир усулуобуйаларын туспарыыга Тамныыкыга нэки слорор дьиэ тутуутун түргэтэтиэхпит;

—фермалартан үүтү арыы сыаҕар күнүгэ иккитэ туттарыахпыт, үүт ыыйыытын таһаарыахпыт суоҕа;

—ороһу ыырэйдэри сайылыкка ыам ыйын 25 күнүгэр таһаарыахпыт, хонуктары туолбуттары тута хорооччуларгэ туттаран иһиэхпит. Ветеринарнай омоҥу күүһүрдэн торуох туһата суох өлүүтүн мустуурдук аччатыахпыт;

—субан сүөһүлэри бастакы хонуктарыгар отунан, комбикормунан эбии аһатыахпыт, молтох туруктаахтарын туспа арааран көрүөхпүт.

Ороһуон бары сүөсүйүттэрэ! Общественнай сүөһү кыстыгын тэрээһиннээхтик түмүктүүргэ, сайылыктарга тахсыыны көрдөрүүлээхтик тэрийэргэ эйигиннэ социалистическай куоталаһыыга ыҥырабыт.

(Ыҥырыы отделение рабочайдарын уонна специалистэрин уонсай мунньаҕынан бир сааһан ылыллыбыт).

ОРОЙУОННА БАСТАКЫНАН

Субуруускай аатынан совхоз Хатылыгаабы отделениетын механизатордара ороһуонна бастаныыннан тэлэ сылдьан сиигэ ааҥтарыыны саҕалаатылар.

Бастаҥ эстэр Н. Я. Дорогунов, Иммигиттэ үрдүнээҕи хер уонуй баһынатыгар Н. Н. Чигиннаров агрегаттара бөҕөнөн 30 тан тахса гектардаах баһына сиигин сантардылар.

А. ЕФРЕМОВ.

КӨҺӨРӨН ОЛОРТУЛАР

«Мындаҕаайы» совхоз, үүнү дьиэлэрин курдук, быйыл 1000 квадратнай метр иннинэх теплицаны хаппыыста олордор. Рассадаларын эрдэ үүнэрбиттэрэ. Билигин көһөрөн олордуталаатылар.

«ДО» корр.

Туораабыт депутаттар оннуларыгар быыбар

Народнай депутаттар ороһуоннаабы Советтарын исполкома 1984 сыл муус устар 26 күнүнээҕи быыбарыытынан «Саха АССР народнай депутаттарын олохтоох Советтарын быыбарын туһунан» Саха АССР Сокуонун 54 ыстатыйатыгар сөп түбэһиннэрэн уонна народнай депутаттар XVIII ыҥырылаах ороһуоннаабы Советтарын ахсыс сессиятын быһаарыытыгар олоҕуран туораабыт депутаттар оннуларыгар 15 №-дээх уонна 35 №-дээх быыбардыыр округтарга быыбары 1984 сыл ыам ыйын 27 күнүгэр, баскыһыанньаҕа, ыытарга быһаарда.

ССКП РАЙКОМУГАР

ССКП райкомун бюрота «Чурапчы» совхоз Сылаҥнаабы отделениетын коллектива ыстыктан сайылыкка тэрээһиннээхтик тахсыыга ылыммыт эбэһээтэлистибэтин уонна ороһуон бары сүөсүйүттэригар ыытыытын биһиргэтэ итиэннэ тыа хаһаайыстыбатын управлениетын уонна профсоюз райкомун, партийнай тэрилтэлэри, совхоздар директордарын, сельскай Советтар исполкомнарын, профкомнарын, ЫБСЛКС райкомун бу коҥуулэһиини киэҥник ойоохуну тэрийэн үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэлэри ылынаран мэччирэҥ ыйдарыгар сүөһүттэн ылыллар бородуукуйэны үрдэтиигэ чопчу тэрийэр уонна политическай-итэҕэл үлэни туспаралларыгар эбэһиннэстэтиллэтэ.

ҮЛӘ
ПАРТИЙНАЙ ОЛОХ
СТИЛӘ

ТУС БӘЙӘ КЫҺАМНЫЫТЫТТАН

Партийнай үлә тәрәһинин салгыы туһаарыыта, хурааҳтар тоҕоруллуулаах-тар ирдәбиллиәхтик сыыһыаннаһыыта боччумнаах соруктар туруорулуннулар. Олор «Партийә отчуоттар уонна быыбардар сүрүн түмүктәрин уонна партийнай тәрилтәләр соруктарын туһунан» итәннә «Молдавия Компартиятын Киин Комитета ССКП КК сәтиннеһиитә (1982 с.) Пленумун көрдөбүллә-ригәр сөп түбөһиннәрә партийнай тәрилтәләр үлә-жәйин стилин уонна ыы-маллары туһаарыыта үлә-тин туһунан» ССКП КК хурааҳтарыгар чуолкай-дыт ыйылыннылар.

Соторутааҕыта «Чуваш-ыа» совхоз киин аппаратынааҕы цеховой партийнай тәрилтә уонсай мунньатар бу боппуруоска дьыалаата совхоз директора И. Г. Михайлов өгөрдө. Ону тула кәпсәтиигә коммунистар партийнай тәрилтә тәрийәр үлә-тигәр, чуолаан үлә стилигәр, баар итәҕәстәри сыгыытык ааҕыннылар.

Механик П. Д. Дьячков партийнай комсомольскай комитет үлә-тин партийнай салайыы молтоҕун ыйда. Онтон-стартан ураты специалистар, совхоз салайааччылара сылдьыбаттар. Дьиэ-гэр, производствоҕа сүрүн күүһүнэн буолуоллары да быыһыытыннан ыччаттары кытары үлә-гә ураты болҕомто уурулуохтаах.

Хурааҳтары толоруу хонтуруолламмакка хаалар үгүс. Ол бинир үксүн хурааҳха ардыгар чопчу соруктар ыыналыыбаттарыттан, ахсаан өттүнэн эл. бөлөхтөриттэн эмиэ тахсар. Ол эрдэ чопчу эпиизодтаах коммунистар отчуоттарын истиини эльбэтиахха сөп этэ. Партийнай тәрилтә специалистар информациялларын сөдьахтик истәр. Быйыл Сылгынга экономическай үөрэхтээһин мөлтөхтүк тәрилиннэ эрдэ-ри. Пропагандистартан ол туһунан ыйытыы оҥоһуллубата. Итинник совхоз кылаабынай экономиста В. И. Новгородов бөлөхтөөтө.

Общественнай тәрилтә-лөр үлаҕәр кинилэри салайыыга туруоруллубут дьоннон тутулуктаах. Совхоз техникаттан куттал сүх буолуутуттар инженер Г. И. Монастырев, итинник ыйан туран, кэлин партийнай тәрилтәҕә общественнай тәрилтәләр салайааччылара отчуоттаабат буолбуттарын критикалаата. Дьэ итинник түмүгэр дисциплинаны бөҕөргөтөр иһин охсуһуута ураты суоттаах бөрүлүбүт кэмигэр совхозка добровольнай народнай дружиналар, таабырыстыы сууттар көрдөбүлүгэ эпиизодтиирдик үлэлиэбэттэр. Ол эрдэ-ри чопчу сорудаҕы сүтэ сылдьар дьон бэйәләрэ, итинник итәҕәскә сигэммэкэ, инициативалаахтык үлэлиэхтэхтэр. Оттон биһиги партийнай тәрилтәбит агитатордара, политинформатордара, политтәрийәччилэрэ быһаччы быыбаҥы оҥорооччуларга чопчу сыалларыгар-соруктарыгар үлэни ыыпаттара баар суол. Итинник бастатан туран коммунист, сорудаҕы толоруута айымныыр-тоҥон үлэлиирин, тус бэйәтиннэн кыһамныылаахтык сыыһыаннаһарын ситиһэр иһин анаан-минээн үлэлиирэ наадатын этэр.

Үлэһиттэр саамай кичэ-мэссаларыгар политическай пропаганданы тэнитиигэ, идеологическай үлэ тәһиммин оро көтөҕүүгэ үлэ формаларын уонна ньымаларын туһаарар сорудах турар. Биһиэхэ совхоз дирекциятын, парткомун хурааҳтара, сельсоветтар быһаарыылара быһаччы быыбаҥы оҥорооччуларга молдьутин бириэмэтигэр тиэрдиллэр буолбатахтар. Ардыгар итинник дьоһуннаах соруктары быһаарыыга «эйилиэннэрин» ситэ-хото тумнэт буолуута тириэрдэр. Маны туоратыы-а эмиэ былаанныахтык үлэлиэхха.

Үгүстэр быыбардах активы кытта үлэ ситэ суоҕун сонко бөлөхтөтөллөр. Хас биирдии депутаты, народнай контролеру, дьужиниты, дьон олорор сиригэр-нитэр үлэ активнайын, общественнай тәрилтәләр салайааччыларын кытта күннэтэ үлэлиэххэ. Коммунистар модьуйуулара—итинник.

И. ФИЛИППОВ,
совхоз парткомун секретара.

Политическай

РЕФЕРАТТАРЫ СУРУЙАЛЛА

Мутуллайга ССКП истииннэ уөрэтэр оскуолаҕа быйыл сельсовет исполкомун председателэ М. Д. Кропникова салайда. Оскуола 16 истэччилээх. Үкеүлэрэ орто уонна ситэтэ суох орто үөрэхтээхтэр.

Үөрэх дыала саҕаланыытыгар ! пропагандист айар былааны оҥостубута. Онно занятиелары ыытыыга уонна истэччилэри кытта үлэҕэ ураты болҕомто уурулубута. Занятиелар былааннара, истэччилэргэ бэриллэр сорудахтар чуолкайдык ыйыллыбыттара. Ол үөрэҕи тәрийиигэ улахан комелеох буолла. Занятиелары биричиинэтэ суох котүтүү таһаарыллыбата.

Үөрэх дыала алтыныы 14 күнүгэр «Идеологическай үлэ—партия бүтүүнүн, хас биирдии коммунист дьыалата» диэн теманы үөрэтиннэн саҕаламмыта. Пропагандист итинник занятиеҕа программаны, оскуола үлэлиир бөрөдөгүн сиһилии билиһиннэрбитэ. Бастакы занятиеларга зачравщик И. Е. Васильевка «Үлэ коллективын иитэр оруола», биригэдьиир Д. Д. Сивцевкэ «Биригэдэҥэн бэдэрээтэ» диэн темаларга дьыалэриигэр бэлэмнэнэн кэлэллэриигэр сорудахтары биэрбитэ. Кинилэр итинник темаларга үтүө суобастаахтык бөлөмнэнэн зачетнелаларга диринг ис хоһоонноох этиилэри оҥорбуттара.

Итинник курдук, истэччилэр тус бэйәлэриннэн үлэлэһиннэрин тәриитин—бу оскуола бинир ураты.

Түмүктүүр занятиеҕа бэрт эрдэттэн бэлэмнэммиттэрэ. Хас биирдии истэччигэ реферат суруйарыгар сорудах бэриллибитэ. Кинилэр ону үчүгэйдик толорбуттара. Механизатор И. П. Аммосов «АХШ агрессивнай политиката» диэн рефератыгар аан дойду туһунан идеологическай охсуһуу сыыһырхайыыта, сир үрдүгэр эйэ дьыадатын бөҕөргөтүүгэ ССКП утумнаах тас политикатын ордук чорботон көрдөрбүт, онуоха эбии матырыйаалларын киэҥник туһаммыт. Оттон лаборант Л. Е. Сивцева «Социалистическай куоталаһыы далааһына» рефератын биэс боппуруоска хайыппыт. Киниитигэр уонна түмүгэр социалистическай куоталаһыы суоттаах арыйбыт. Реф производство үрдэтиигэ, бородуукаа хаачыстыбатын туруорга боччумнаах инициативнай тәрилтә эмиэ көрдөрүлүбүт сайыпан, реферат табыллыбыт, истэ бэхтик үлэлэбэт.

Итинник курдук истэ биригэдьиир Д. Д. Сивцева «Агропромышленнай бөһүк усулуобуйатын иитэр үлэни тәрилтэ сылгыыт Д. Т. Саха сиригэр сылгынтин сайдыыта», Е. А. Пинигин «Ө хаһаайыстыбатын дьыытын» тустарынан үлэлэрэ дьөҥ болҕомтолаах үөрдаллар. Реферат истэччилэр бэйәлэрэ санаалаах этиилэрэ-үлэҕэ айымныылаах сыыһыаннаһыыга дьөҥ баарын туоһута.

Истэччилэр туох диэн үлэлэһиннэрин тэйиннэ, кинилэр активнайдыктарын үрдэтиигэ рефераттары туһаныы—партийнай үөрэх бинир кодьүүстаах формыа.

С. НИКОЛАЕВ.

Снимокка: Диринг орто оскуолатын X кылааһын үөрэнээччилэрэ (хаҥастан) Александр Герасимов уонна Аля Платонова. Кинилэр үөрэх туйгуннара, комсомольскай активистар, бу күннэргэ выпускной экзаменнарга бэлэмнэнэллэр.

Ф. Оконешников фотота.

КӨХТӨӨХТҮК, АКТИВНАЙДЫ

Болтоно сыахтаах комсомольскай тәрилтэтин иһиннэ үлэлиир Н. Н. Игнатьев пропагандистаах «Ыччакка партия туһунан» политтәрийәччилэрэ оскуолатын заняттиета ыытылынна.

Манна үөрэх дыылын устата 24 комсомолец дьарыктанна, 13 занятие ыытылынна. Программата толору үөрэтилиннэ. Комсомолецтар ССКП КК муус устардаах (1984 с.) Пленумун уураахтарын, ССРС уон биириис ыытыылаах Верховнай Советын, бастакы сессиятын документуоннарын сиһилии билистилэр.

Комсомольскай комитет чилиэннэрэ түөрт тоҥуу занятиеларга сылдьан истэччилэр билиилэрин, политшкола үлэтин туругун бэрэбиэркэлээтилэр, түмүктэри оҥордулар.

Түмүктүүр занятиеҕа Наталья Бубякина нуучча бастакы революционера Валентина Монастырев РСДРП 11 съезиин туһунан боппуруоскаларга туруннук эпиизодтаах. Комсомолецтар Мария Картузова, Розалия Бровшапкина, Мария Бр[illegible]никова, Надежда Бе[illegible]ва уонна Ия Захар[illegible] эмиэ үчүгэй бэлэмнэ[illegible]рин көрдөрдүлэр.

Комсомолецтар [illegible] үөрэх дыала хайдах бөлөхтөнэ[illegible] үлэлиир туһунан сүбэ[illegible] этэтэ.

Т. ГЕРАСИМОВА,
комсомольскай тәрилтә секретара.
Солбуйаан.

ЫЧЧАТТАР, ЧӘЙИН КУОТАЛАҺЫАҒЫН!

„Сыркыс" комсомольскай-ыччат ферма коллективын ЫҢЫРЫТА

Биһиги, Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хайахсыттаағы отделениетын «Сыркыс» комсомольскай ыччат ферма коллектива, ныстын ааспыт ыйдарыгар хас биирдии фуражнай ынахтан 648-тыы кг оннугар 772-лии кг үүтү ыатыбыт. Сыл түөрт ыйынаағы сорудахпытын 133 бырыһыан толордубут.

Бэйэбит ис ныахпытын аҕыннан көрөн баран, Бүтүн Союзтааҕы комсомольскай тәрилтәҕә улуу сирдьит В. И. Ленин аата иҥэриллибитэ 60 сыла туолар юбилейын көрсө 1481,2 центкер үүтү ыан инкис кварталлаағы былаанымытын бэс ыйын 12 күнүгэр толороргө үрдэтиллибит социалистическай эбэһээтэлистибэни ылынабыт.

Зһиги, бинир идеологическай хонтуруолунай, барыы комсомольскай-ыччат коллективтара, ыччаттары социалистическай куоталаһыыны киэҥник тэнитэн хаан-уруу ленинскэй комсомолбут юбилейыгар күүрэннэрэ үлэлии бэлэстиигэ ыҥырабыт.

(Ыҥырыы коллектив үөрэй мунньаҕынан ылынна).

БИҺИРЭННЭ

ЧБСЛКС райкомун бюрота Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хайахсыттаағы отделениетын «Сыркыс» комсомольскай-ыччат фермаатын коллективы комсомолга В. И. Ленин аата иҥэриллибитэ 60 сыла туолуутун үлэҕэ хаҥа балаҕтэрдиэх көрсөргө ыҥырыытын биһиргээтэ итиннэ барыы комсомольскай тәрилтәлэри комсомольскай-ыччат коллективтар, ыччаттар бу бачыымы киэҥник ойоһуннаах тәрийэлларигэр эбэһиннэстиҥнэрэ.

Экзаменнарга ким хайдах бэлэмнэнэрий?

Аны ааҕыйах хонугунан оскуолаларга тиһэх чуоҕаан чугдаарыа, оҕо аймахха сайыннары сыныьалаг уонна үлэ үтүөкэн күннэрэ үүнүохтэрэ. Оттон ахсыс уонна онуос кылаастар үөрэнээччилэрэ выпускной экзаменнары туттарыахтара. Онуоха кинилэр оссо үһүс чиэппэр саҕаланыаҕыттан күүскэ бэлэмнэммиттэрэ. Ол суйуннан биһиэхэ маннык кэпсиллэр.

Т. К. ДАЛБАЕВА,
РСФСР норуотун үөрэтиллитин тойотуна, онуос кылаас салайааччыта:

—Быйыл Диринг орто оскуолатын 55 үөрэнээччи бүтэриэр. Выпускниктар бастакы экзаменнарыч производственнай үөрэхтээһиннэрэ хайыы-үйэҕэ туттардылар. 9 үөрэнээччи III кылаастаах трактористтар, 8 уол тыа хаһаайыстыбатын массыыналарын үлэлэтэр механизатор правааларын, кыргыттар ынаҥы массыынаан ыаһын маастардарын аатын ылылар.

Математикаҕа барыллар программаны бүтэрэн хаалаабыттара ыраатта. Химияҕа уонна физикаҕа практическай үөнэлэри толороллор. Предметтэриэн консультациялар ыытылаллар, зачеттары тутуу тэриллэр. Үөрэнээччилэр бэйэлэрэ билиэттэргэ эпиизоттиллэр, эбии консультациялар. Итинник сэргэ оскуола кэпситтэн тута үөрэхха туттарса бараччылар анал программанан дьарыктаналлар. Сыл ааҕардаҕы түмүгүнэн 19 оҕо хаачыстыбаҕа үөрэммиттэрэ. Выпускниктар экзаменнарга итинник сиһилэрин чиҥатэргө, оссо туһаарарга дьулуһаллар.

В. Г. ЛУКИНА,
Хайахсыт орто оскуолатын завуча:

—Ахсыс уонна онуос кылаастарга экзаменнэ бэлэмнэнии мунньуктара үлэлиллэр. Онно ойтон суруйуу быыбаҥын оҥоһуулаах, цитатаны туһэнныыга, математика задачаларын суоттаһыыга, о.д.а. боппуруостарга сүбэлэр бэриллэллэр. Экзаменнаах предметтэргэ хонтуруолунай үлэлэр ыытылланнар ырытылар оҥоһуллаллар. Бары предметтэргэ график быһыытынан консультациялар ыытылаллар. Билиҥҥи туругунан үөрэнээччилэр ордук химияҕа (учуутал Р. Н. Семенова), нуучча литературатыгар (М. С. Евграфова) үчүгэй бэлэмнээхтэр.

Экзаменатор учууталлар бинир сүрүн соруктарынан хаачыстыбаҕа туттарыан сөптөөх үөрэнээччилэри кытта бинирдиилэрэ үлэлэһии буолар. Салгыы үөрэнэ бараччылары кытта үлэ үөрэх дьыла саҕаланыаҕыттан ыытылар.

С. А. ПОПОВ,
Амма орто оскуолатын учуутала:

—Производственнай үөрэхтээһиҥҥэ Амма орто оскуолатын 37 выпускниктара экзаменнарын бары ситиһиилээх туттардылар. Никита Игнатьев уонна Ф. Флегонтов трактыыстыыга, оттон Г. Колесова уонна Н. Игнатьева оҕуруот аҕыннэрээччи маастар ситигэр туйгун билиилэрин көрдөрдүлэр. 3 выпускник орто оскуолаҕа киирдэтэн совхоз производствотыгар үлэлии[illegible]ларга быһаарынан «[illegible] дьаҕаайы» совхоһу [illegible] дуогабар түһэрэллэр.

Бу күннэргэ [illegible] быһыытынан бары [illegible]меттэргэ консультация[illegible]ыытыллаллар, үөрэнээ[illegible]лэр араас темаларга [illegible]чиненнелары суруйал[illegible] физикаҕа уонна хим[illegible] опыттары оҥорорго [illegible]чиллэллэр. Үгүс предм[illegible]тэргэ барыллыбыт [illegible] программаны бүтэрэ[illegible]ылааһынга кинэ[illegible]. Улахан болҕомто [illegible]нээччилэр дьыалар[illegible] бэйэлэрэ дьарыктана[illegible]рыгар уурулла[illegible]. Математикаҕа программаны [illegible]ынан ааспыт сылла[illegible]ны олимпиадалар [illegible]ларын, холбуур[illegible] суоттуулар. Литер[illegible]ҕа уус-ураан [illegible] толоруу текстэрин [illegible]га, ойтон суруйуу [illegible]лэҥнэрин баһылаа[illegible] эльбэхтик үлэлиилэр.

СОВЕТСКАЙ НОРУОТ ХОРСУН БЫҺЫЫТА

1945 сыл ыам ыйынаадыы салюттар кэнилэриттэн аастыт сыллар Аҕа дойду сэриитигэр советскай норуот Улуу Кыайыытын суолтатын ордук ырыаһай биэрдилэр.

Кырыктаах кыргыһыыларга Советскай Сэбиэдиэскэй Күүстэр фашистскай Германия уонна кини сөбүлэһээччилэрин сүрүн мэхэйдатын уонна кэмнэнэн техникатын урусхаллаабыттара. Биһиги дойдубут аан дойду иккис сэриитин кылаабынай ыарын саҥыгар сүктүтэ уонна фашистскай агрессордар аан дойдуну баһылыктыыр суолларын бүдэҥнэппит. Ол эрэдэ советскай дьиэнэр фашизмы утары өхсүһүүга сөбүлэстэхтэрин, кини ыытары атын норуоттар, ол иһигэр американскай норуот, сарын-сарыннан ойоҕосун өхсүспүттэрин хаһан да умнуохтара суох.

Советскай норуот, кини Сэбиэдиэскэй Күүстэрэ, интернациональнай миссияны толорон, Европа уонна Азия государстволарын норуоттара германскай уонна японскай оккупациялаан баһыйаллыбыт бэйэлэрин сирдэриттэн кэмолоспуттэрэ.

Фашизмы утары олох-тиллэх өхсүһүүга советскай общественнай уонна государственнай тутул олохтоох дьоҕурун, оолгуруйбат модун кыаҕын итэҕэтиллээхтик көрдөрбүтэ. Империализм система биһиитинан улэхтиэн айыгыраабыта, оттон социализм биллэрдик өссүөрүөбүтэ, социализм аан дойдутааҕы системата үсүскэбитэ.

Советскай норуот бу хорсун быһыытын туһунан үйэлэргэ өйдөөбүт сырдык сайдыбыл биһиги Кыайыыбыт түмүктэрин харах харатын курдук харыстыырга, эйэ ороҕойдуурун, сэриэ буолбатын туһугар туох наадатын барытын оҥорорго дьулуһуулуу үөскэтэр.

ОЛОҔУН УЊУН СУОЛУГАР

АН ТУМАНЫНАН ортуйар кыһыны тымныы күн биһиги редакциябытыгар бинир кини колбитэ уонна:

— Биһиэхэ, Хайахсыкка, бастакы колхозтары тэрийбиппит, 37 сыл устата колхоз председателинэн, сельсовет исполкомун председателинэн үлэлэппит Афанасий Кириллович Филиппов диэн киһи олорор. Сүт-кураан сылдьыгар кини үрүҥ тымныыны өрүһүйэн турар. Бу киһи түһүнэн эйиги дьиэҥ-сэргэҕэ кэлэн биргиэ буолар. Биһиги киниэхэ сөбүлэстибит. Мунура суох өссө сатаан сүрүйбэппит,—диэбитэ. Сиэбиттэн бу тутуллубут кумаахыны ороон таһаарбыта. Ол Афанасий Кириллович[illegible] хойоон эбэ. Бэлиитэй [illegible] сүрэхтэн суохтаабыт хойоонтон [illegible] строкалар баар[illegible]:

Тымныы-кумму[illegible]
буолбуккар
Тымныыгаа[illegible] сиргэ[illegible]
үөрбит.
Арааччылыыр а[illegible]рах
дуоҕаҕар
[illegible]
сүтүгүй бит.

x x x

Киниэхэ кордоҥуллар[illegible] Хайахсыкка тахсан Афанасий Кириллович Филиппова, кини үөлэнноохтэрин көрсүбүппүттэн ыйытыы бэлиитэйдиэннэрэ Сталинскэй[illegible] баар[illegible].

А. К. Филиппов 1915 сылааҕа Хадаарга төрөөбүт. Баара-суоҕа 15 саастаах Хадаар сельсоветын исполкомун чилиэнэ талыллыбыт. Афанасий Кириллович бэйэтэ үөрүйэн, ахсыс буолан разведкаҕа сылдьан иккис фашистскай туппуттарын, о.д.а. бойобуой сырыыларын туһунан ахтан ааһар.

—Тордус төгүл баһыраан бараан 1944 сыл атырдьах ыйыгар дойдубар эргиллибитим. Кэргэним, үс оҕом сэриэ, сүт-кураан ыардарын тулуйбакка, эмиэ-тем суоҕуттан өлбүттэр этэ. Суоҕуоҕа[illegible] ыытыыларын көрөн-хараан олороллоро,—диэн кэпсиир буолуун.

ИЙЭ ДОЙДУ ЫҢЫРЫЫТЫНАН

Ийэ дойду коҥулун, дьолун комуоскуу арааҥы фронтка аттаммыт Хайахсыт нэһилиэгин 89 эдэр-чэгиэн дьонноруттан баара-суоҕа 23-үрэ төрөөбүт алаастарыгар тыыннаах эргиллибиттэрэ. Кинилэр сэриэ толоонугар ылбыт баастара биллиэгиэ диэри былыттаах күүн быһа аһарбакка дьаралыйар, аан дойдуну атыйахтаах'уу курдук аймаабыт алдьархайы мэлдьи саналаталар.

Биһиги иннибитигэр олдьөхөйөн биирдэстэрэ Е. И. Федоров олорор. Ветеран түөһүгэр Алаан Аат III степеня орден, хас да бойобуой медаллар күлүмүрдүүлэллэр.

Остоох буулдьатыгар хаҥнаан этии түөрт төгүлдээн сэймэкэлиппит салаат, сэриттэн эргиллэт, сылгыыттаабыттан барбыта, кэпсиэн өр сылларга суосуйбутүнэн үллэхтибитэ. Ветеран, биллиэн бочуоттаах сылдьаҕанна да олордор, иллитин үлэтэн ааҕарбат.

1943 сыл, муус устар. Ытык Иллиэн иһин хаан төкүнүннэрэ кыргыһыыларын биирдэстэриттэн 20-с туспа хайыһардаах бириигэдэ пулеметчига Е. И. Федоров эмиэ кыттыбыта. Остоох сэбиниэ ыраахтан аанынан күөл мүүһүнэн кимэн киириигэ

Төрөөбүт торут-уус түөлбэтин түөһүнэн комуоскэн хаалларбыт, олох-өлүү, албах ыары-нутуҕаны көрсүбүт кырдьаҕас саллаат эйэдэҥи «Сэриилдьархайын, сорун-мунуун эрэ билимэҥ» диэн алгыыр Уола Василий Егорович сохоҺуттар бирагэ дьиэрдиир, кыыһа Евдокия Егоровна—оҕуруот аһын үүнэрээччи маастар.

Иҥэлэхтэн иннибэтэх, тоҥтон толлубатах хорсун сүрэхтээх, үөрүҥэ дьуулуурдаах кырдьаҕас саллаат помощник сибэрэтэ дьолунан, уоруҥунан сылдьаайдар.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Снимокка: Е. И. Федоров.

Автор фотота.

...Фашистскай Германиялы утары сэриэ саҕаламмыта сылтан ордубута. Советскай дьон бука бары[illegible] дойдубут [illegible] түөһүгэр туох ыыалларын барытын оҥордорбут диэн үлэлиирбит, олоҥнорбут.

Мин Советскай Армия кэккэтигэр 1942 сыл күнүгэр ыытыллыыбытым. Аммаҕа ерсиэ, онуо кинитэн массыынаҕа Аллараа Бастаах[illegible] киирбиппит. Массыынаттан түһээт станцияҕа. Байыаннай уоруох, [illegible]-түүннэри нуустуу оргуйар. Александров уонна Неустроев артиллерия, Г. И. Попов, М. С. Эверстов уонна В. В. Сорокоумов пехота чаастарыгар, мин полковой оскуолаҕа үөрэммиппит.

1942 сыл бүтэһигэр бары утуу-субуу фронтка аттаммыппыт. Харьков таһыгар кыргыһа сылдьан И. И. Колодезников диэн Уус-Алдан оройуонун II Олток нэһилиэгиттэн учуутал, сэриттэн эргиллэн, сылгыыттаабыттан барбыта, кэпсиэн өр сылларга суосуйбутүнэн үллэхтибитэ. Ветеран, биллиэн бочуоттаах сылдьаҕанна да олордор, иллитин үлэтэн ааҕарбат.

СЭРИИ БУОЛБАТЫН, ХААН ТОХТУБАТЫН!

остолобуой диэкиттэн дьон стройдаан иҥэлэрин көрбүтүм. Ол чураччылар этилэр. М. С. Эверстовы, Г. И. Попову, бинир дойдулаахтарым, Чыаппара олохтоохтор В. В. Сорокоумовы көрсө түспүтүм.

Лена биэрэгэр кинрэн «Красный» борохуотунан оруһу туораабыппыт. Иккиэн хонон баран айаннаан буолбуппут. Военкомат олбуоругар толоруу мустан турдахпытына, бинир офицер тахсан: «Бараччылар түөрт колоннаҕа стройдаан!»—диэн хамаандалаата. Сотору буолаат, Даркылаах биринстэнин диэки колонна субуйда. Октябрьскай уулуссаҕа киирэн баран (билигин В. И. Ленин проспекта) ыллаан ыытиннибиппит, «Москва» борохуот каюталарыгар мустэбитин булан баран Л. Л. Александров, И. И. Неустроев (иккиэн аммалар, билиҥи бочуоттаах сылдьалаҥнаа олохтоолор) уонна мин биэрэкэ тахсаммыт дьоммутун, ааймахтарбытын кытта быраҺаайдаһан киирбиппит. Сотору борохуоппут Лениҥы өксөйөн барбыта.

Мальта тимир суол таллыы кытта доҕордоспутум. Кини Дергачи дэриэбинэ иҥин кыргыһыыга олбута, эмиэ онно Уус-Алдантан Н. М. Сергеев ыарахаммык баһыраан миигин кытта Мурам куорат госпиталыгар биргэ сылдьыта. Бинир дойдулаахтарым В. В. Сорокоумов, А. Т. Протопопов Украина сиригэр геройдуу охтубуттар.

1944 сыл сэйиэмигэр Польшаны босхолуур иҥин кыргыһыыга көрүүбүт киһим Лев Борисов (Мэ[illegible] Хангалас, Дьабыл) Варшава арааа өттүгэр өлбүтэ.

Ытык сэриэ ыар сылларыгар көрсүбүт, доҕордоспут бинир дойдулаахтарым тустарынан оруу өйдөөн, ахтан ааһабын уонна күн сиригэр сэриэ буолбатын, хаан тохтубатын, өҥө-уруу тулаайахсыйбатын, оруу ыраас халлаан турдун диэн барыы тыыннаахтар уонна өлбүттэр бэрэ баалларын, сырдык ыраларын бар-дьоммор тиэрдэбин.

В. ЛЫТКИН,
сэриэ инвалида.
Якутскай.

Киниэр бойобуой, эйэлээх суоллара

Аҕа дойду Улуу сэриитигэр Сыдаан нэһилиэгиттэн 200-тэҕэ киһи ыытыллыбыта. Киниэр ортодоруоҥ оскуолатын чуулалара уонна үөрэхтээтэрэ диэн бааллара.

Саллааттар бойобуой суоллара Москва таһыгар остоох арааҕар—Берлиҥэ тиийэ, Забайкалье нэһиэ[illegible]ттэн Сэдэрүү[illegible]ҥэ тиийэ тардыллыбыта. Учууталлар В. Н. Макаров, М. З. Башарин, П. Н. Парфенов, Р. П. Попов, Н. Н. Макаров, Ф. В. Бетарин сэриэ хонуутуттан геройдуу охтубуттара.

Сэриэ бүтэн П. Д. Макаров, С. К. Макаров, Н. Ф. Слепцов, А. А. Макаров уо. д. а. саллыы үөрэнэ учуутал буолбуттара, эдэр оскуолаҕа үөрэтиллэ-иитиллэ үүнэ сылаалары биэрбиттэрэ. Оскуола сүүмэ тылыгар учуутала П. Д. Ефремов сэриэ кэнниттэн 30-са сыл Советскай Армия кэккэтигэр сылдьыспыта. Сорох оскуола буолуттар наука [illegible] аатыгын эрдэхтэрэ: дабайбыттара—А. А. Макаров биологическай [illegible], Д. С. Макаров философскай наука кандидаттара буолбуттара, Д. Д. Красильников Ленинскай бириэмийэ лауреатын аатын ылла. Оскуола дьиэҥ-уоҥа үөрэнээччилэрэ, эмиэ уонна үлэ ветеринара С. В. Макаров, Е. А. Макаров, А. С. Сивцев, М. С. Трофимов эдэр ыччаты ааҕа колуоҥ үтүө суоттаах[illegible] кинигэ сылаҥнатаа суох үлэлиилэр.

И. МАКАРОВ.

Профсоюзнай олох

Билиэттэри уларытыыга эрдэттэн бэлэмнэниэххэ

ССРС Профессиональнай Союзтарын XVII съезтын уураах олоҕуран ПСБСКС Президиумун 1983 сыл атырдьах ыйын 23 күнүнээҕи 14-1 №-дээх уураҕынан 1983—1987 сылларга ССРС барыа профсоюзтарыгар профсоюзнай билиэттэри уларытыллыахтаахтар.

Профсоюзнай билиэттэри уларытыы, бастатан туран, профсоюзнай усуйуостарыа марката суох толоҕуҥнаах киирикэ уонна маҥнайгы сүҥүөх тэриллэлэр үлэлэрин түпсарыыга общественнай уонна производственнай дьиссиплинэни бөҕөргөтүүгэ, профсоюзнай демократианы салгыы сайыннарыыга туһуланар.

Биһига республикабытыгар профсоюзнай билиэттэри уларытан 1983 сыл төрдүс кварталыттан саҕаламмыта. Тыа хаһаайыстыбатын профсоюһун обкомун графигын быһыытынан, биһиги оройуоммутугар бу үлэ 1984 сыл төрдүс кварталыгар ыытыллыахтаах. Билиэттэри уларытыы—албэх тэрээһин, уонна техническэй үлэлээх, улахан эпиэттээх хампаанньа. Онон киниэхэ эрдэттэн кичаллаахтык бэлэмнэнэр сорук турар. Туох ханнык иннинэ, профсоюзнай активка анаан семинардар, инструктаастар тэриллиэхтээхтэр. Профсоюзнай комитеттар коллективтарга ситэр-ойдотор үлэни күүһүрдүөхтээхтэр, сайдыылаах социалистическай обществоҕа профсоюзтар оруолларын, кириилэр сорудаҕын тустарынан лекциялары, дакылааттары, бэсиэдэлэри былааннаахтык тэрийиэх туустаахтар.

Профсоюзнай билиэттэри уларытыыга совхозтар профкомнара бириидиэн цехкомнарынан арааран чопчу графиктары оҥоруохтаахтар, бу үлэни албэх рабочайы хабар сезоннай үлэлэр быыстарыгар ыытар гына былаанныахтаахтар. Итиннэ, бастатан туран, профсоюз чилиэннэрин учуотун чуолкайдыахтаахтар: учетнай карточкалары бэрэбэдэкитиэхтээхтэр, усуйуостары толоорбоҕо хаалыы баар буоллаҕына онно ситэ хомуйтарыахтаахтар, үс мүнүүтэ ордук кэмнэ усуйуостарын толооботох профсоюз чилиэннэрэ СССР Профессиональнай Союзтарын Уставыгар олоҕуран эпиэккэ тардыллыахтаахтар. Иккиһиэнэ, уоһоо этиллибиттэри толорон баран профкомнар профсоюз райкомуттар учуотуҥнай карточкаҕа уонна билиэккэ сайаапка түһэриэхтээхтэр. Үсүһүнэн, профсоюз райкомнара оҥорбут графигын быһыытынан профкомнар үлэһиттэр профсоюзнай билиэккэ хаартыскаҕа түһүүлэрин тэрийиэхтээхтэр. Хаартыска матовай фото-кумааҕыга учуотуннай карточкаҕа 3х4 см, профсоюзнай билиэккэ 2,5х2,5 см кээмэйдээх буолуохтаах.

Профсоюзнай билиэти уонна учуотуҥнай карточканы толоруурга урукку профсоюзнай билиэт, учуотуҥнай карточка уонна паспорт баар буолуохтаах. Саҥа билиэт профсоюз чилиэнин аҕалан олорон толоруллуохтаах. Суруйуу хара туһунан эбэтэр фиолетовай чэрэнилиэнэ эрэ көҥүллэнэр.

Эргэ профсоюзнай билиэт хаһаайыныгар тоннөрүллүөхтээхтэр. Өскө пенсияҕа тахсыыга үлэ стаһын туоһулуур атын документ суох буоллаҕына, СССР Министрдэрин Советын 1972 сыл атырдьах ыйын 3 күнүнээҕи 590 №-дээх уураах ааҕынан профбилиэттэр үлэ стаһын туоһулуур документынан буолаллар. Эргэ учуотуҥнай карточкалар суох оҥоһуллаллар.

Профсоюзнай билиэттэри уларытыы бүтүннүү көмнэ уларытааччыларга 15 хонук иһиннэ уларытыллыахтаах. Бу үлэни бүтэрээт профкомнар 5 хонук иһиннэ профсоюз райкомуттар аналлаах форма быһыытынан отчуоту түһэриэхтээхтэр.

Бары цехкомнар, профкомнар профсоюзнай билиэти уларытыыга үрдүк эпиэтинэстээхтик сыһыаннаһаллара, эрдэттэн тэрээһиннээхтик бэлэмнэллэрэ наада.

М. РОМАНОВА,
тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюһун райкомун секретара.

Ударнай вахтаны бастыҥнар

Олоҕу-дьаһаҕы [illegible] чыйыы управлениетин коллектива, [illegible] ударнай вахтаны туран, наһаа[illegible] ҕэ еҥоҥу онорбу[illegible] устардааҕы быыстан 1,3 тыһ. сом. [illegible] толордо.

Социалистическэй куоталаһыыга [illegible] ньэг А. Н. Захаров, фотограф П. Д. Ефремова, атах тангаһа маастара Ф. Г. Ибрагимова, бөргөһөлөрө [illegible] гэччи Л. Н. Захарова, ордук үчүгэй ситиһиилэннилэр.

Управление салаата бастыҥ рабочайдары Бочуотунай грамоталарынан наҕараадалаата. Кириилэр ортолоругар болуотуннуун [illegible] Е. Аммосов, фотограф И. К. Дегтярев, инструктаастаҥ, Үлэ Кыһыл Знамята орден кавалера А. П. Иванова, тангас кырыйаччы И. В. Макарова, атах тангаһа маастара А. Т. Мордовская бааллар.

Бу күннэргэ колдьитиэн ыллыбыт тэтимнэр ыытыллыбат туһунан дьыгыырдаахтыр [illegible] улэлиир.

И. ПЕРМЯКОВА.

Карл Маркс аатынан совхоз кыраҕастарын общественнай сүөһү иитиитэ[illegible] күүс тиийэрин комедьиэнэргэ үгүөкэн [illegible] бүлүөһиннэрэ оройуонна киэҥник ойоонно. Бачымаахтартан биирдэ[illegible] урукку[illegible] советскай үлэлит Варвара Афанасьевна Григорьева Төнүргэстэ фермаҕа саҥа [illegible] ҥү көрор. Кини [illegible] бу бэйдиир торолкой [illegible] ҥайдэрэ корбуту эрэ [illegible] рытын астыннараллар.

Снимокка: В. А. Григорьева дьиҥэйин аһатар.

И. Оконешников фото.

Холобурдаах общественнай бэрээдэк иһин ●

СЭРЭТЭР ҮЛЭҔЭ—КЭЛИМНИК

Ырытыы кордороруннэр, кэнники биэс сылга оройуонна оҥоһуллубут холуобунай буруйдар 78 бырыһыаннара итирик туруктаах дьоннорунан таныарылыннар. Буруйдар сүрүн көрүнүннэрэ—государство уонна гражданын бас билиилэрин уоруу, кулуҥаннаһын, гражданнар личностарын утары дьайыылар, автотранспорынан сылдьан араас быһылааннар, о.д.а.

Административнай органнар итириччэ ыйын утары араас көрүнүөхтэрин охсуһаллар. Ол үрдүнэн итирик дьону ис дыала отделыгар аҕалыы ахсаана аҕыйаабат, наркологическай учуокка ылыы уонна эмтээһин элбэх, хроническай алкоголиктары күһэйэн эмтэтии эмиэ аҕыйаҕа суох. Суолта автотранспорынан сылдьан саахалы оҥоруу, итирик туруктаах рулга олорон марахан эчэйиигээх, кини өлүүлээх түбэлтэлэри таһаарыы сальдьна турар. Кэнниэ биэс сылга итинник 14 холуобунай буруй оҥоһулунна, 300 кини транспорт средстволарын ыытар бырааптара быһыллынна, 116 механизатор араас административнай эпиэккэ тардылынна. Итиннэ баран производствоҕа дэҥнэнии-оҕоллоруу, үлүйэн уонна бэйэҕэ тиийиэн, араас оҕоллорго түбэһэн өлүү уонна эчэйии чахчылара аҕыйаабаттар. Арыгылаһыыттан тэптэрэн дьиэ-кэргэн үрдүгэ, үлэҕэ бөҕөгөөллааһын, производствоҕа хоромньуну оҥоруу, араас тосту-туора, сүөргү быһыылар, о.д.а. эмиэ тахсаллар.

Дьэ итиннэ үлэһиттэр итирдэр утахтары атыылаһыны бэрээдэктиири, арыгыһыттары уонна күлүгээннэри уодьуганнырыы, государственнай уонна чаһынай бас билиини харыстааһыны күүһүрдэри, адэр ыччаты сиэрмайгы өттүнэн иитиини түпсарары саамай сөпкө модьуйаллар.

Оройуон административнай органнара бу өттүнэн кырата суох сэрэтэр үлэни ыыталлар, уратыы болҕомтону итириктээһиҥ, общественнай бэрээдэги көҥнө, буруйу оҥоруу чаастатык таһаарыллар нэһилиэктэриттэр ууруллар. Ол түмүгэр быйыл бастакы кварталга аспыт сыл туһааннаах көмпэҕитээҕэр итириктээһин, буруйу оҥоруу ахсаан да өттүнэн аччаабыт курдук эрдэ, оссо да элбэх диргэ тиийэбит. Бу ордук 13 №-дээх СПТУ-ҕа, Эрилик Эристин аатынан уонна «Чуранчы» совхозтарга, промкомбинакка, «Якутсовхозстрой» мехколоннатыгар, «Якутсельхозэнергэ» предприятиетыгар сыһыаннаах. Одьуулуун, Хонтоҕо уонна Соловьев сельсоветтарын территориялларыгар буруйу оҥоруу эмиэ элбэхтик таһаарылынна.

Кэнники кэмгэ ССКП райкомун, райсовет исполкомун уонна административнай органнар эпиэттээх үлэһиттэрэ кыттыылаах кэлим сэрэтэр дьаһаллар Кытаанах уонна Бахсы нэһилиэктэриттэр ыыллыннылар.

Онно кэккэ бөдөҥ итэҕэстэр бааллара көҥүннэ.

Бастакытынан, сельсоветтар исполкомнара арыгыны атыылаһыны билигин да бэрээдэктии иликтэр. Маҕаһыыннар үлэлэрэ нүннэта хонтуруолламмат. Сельсоветтар салайаччылара араас түгэннэриннэн сылтаҕыран сорох дьоннорго арыгыны дьаһытыынан бэрдэрэ олороллор. Онон туһанан сорох дьиэ туттар дьоннор арыгыһыттары бэйэлэрин тустаах интэриэстэриттэн туһана сатыыллар, механизатордары оробуа күннэриттэн үлэлэппэллэр уонна коллективнай ыҥырыылаһыны тэрийиллэллэр. Холобур, итиннэ Киллигиэ олох эдэбэбит, Гражданнар Керкин А. Г., Местников Е. Н., Баранков Н. Д., Нестряков Е. М, маҕаһыыннан арыгыны дьаһыгынан тиийэн ылан совхоз транспорта, пилораматын, рабочайдарын дьиэ тутталларыгар чаастатык үлэлэппиттэр, 7—8 рабочайы мунньан арыгыланныттар. Онтон тэптэрэн механизатордар итириччэ сылдьан трактор, автомобиль рулларыгар олорбуттар, пилораманы үлэлэппиттэр. Бу түбэлтэлэр нэһилиэннэ мунньаҕар сиһилии дьүүллэһиллиннилэр, кытаанахтык сэмэлэннилэр, инникигэр хатыламматтарыгар уураах ылынна. Туһааннаах хаһаайыстыбаннай салайаччылар итиннэ чопчу түмүктэри оҥостуохтаахтар. Арыгыны атыылаһыны бэрээдэктээһин—бу хаарчахтааһын буолбатах. Нэһилиэнньэ ону таба өйдүөхтээх.

Иккиһиэн, бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ, буруйу оҥоруулуу утары охсуһуугэ общественность өссө киэҥник тардылла илик. Ол иһин итириктээһин, күлүгээннээһин, о.д.а. сүөргү быһыылар тута туһааннаах коллективтар, табаарыстыы сууттар, дьахталлар советтарын, о.д.а. дьүүллэриттэр туран испэттэр. Сорохтор өнтоолэр ылаллар, кизмиэйдэлэр, паһаа бараллар. Ол, быраабыла курдук, ыар содулларга тиэрдэр. Бахсы уонна Кытаанах сельсоветтара кэнники кэмгэ бу оттуран общественнай тэриллэлэри салайбат, кириилэр үлэлэрин хонтуруоллаабат буолбуттар.

Үсүһүнэн, тыа сиригэр ыччат сыныьалаҥа үүгэйдик тэриллибэт. Бу үлэҕэ комсомольскай тэриллэлэри, культура учреждениелара биирдэ ылсан үлэлээбэттэр. Оттон ол, биллэн турар, күлүк өттүлэрдээх: сорох үлэлиир ыччаттар иллэҥ кэмнэриэн туһата суох, ардыгар бэйэлэриэн да, обществоҕа да хоромньулаахтык атааралларын. Практика кордороруннэр, бу үлэҕэ болҕомто уурулларсиригэр балаһаннаа куһаҕана суох. Ону, быстахтык ыллахха, Мугудай нэһилиэгэр да көрүөхтэхсоҥ.

Төрдүһүнэн, сэрэтэр үлэҕэ олохтоох инициатива суох. Биир даҕаны сельсовет кэнники кэмгэ дьиссиплинэни, бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ чопчу эбэһэлиэстибэни ылынан, атыттарга ыытыы таһаарбата. Кэлэр өттүгэр маны учуоттуох баара. Оройуонна инициатива көтөхтөх сельсоветтар нэһилиэнньэлээх пуунтар суох буолбатахтар.

Түмүктээн эттэхха, дисциплинэни, бэрээдэги нэһилиэги, буруйу оҥоруулуу утары охсуһуу үөсү күүһүрдэрбит наада. Онуоха общественноһы бүттүүнүн түмэ тардыы, атаҕар туруоруу; кэлимник ылсыы эрдиллэр.

Я. ПАВЛОВ,
райсовет исполкомун араҥа дьыалаҕа отделын начальника.

Бачыымнаахтартан биирдэстэрэ

КЫҺАМНЬЫНЫ ЭРЭЙЭР

Чэгиэн-чэбдик олох иһин

«Поруобуйа харыстабылын туһунан» РСФСР Сокуонун уонна народнай депутаттар XVIII ыҥырылаах оройуоннаах Советтарын иккис сессиятын быһаарыытын олоххо киллэриигэ Хатылы сельскэй Советын исполкома кэнники сылларга кэккэ дьаһаллары бэлиэтэн сорох үлэлэри ыытта. Дьаһыла-садка уонна оскуолаҕа оҕолор доруобуйаларын харыстааһыныгар үлэ ыытыллар. Санитарнай-чэбдигирдэр дьаһалларга общественность уам киэҥник тардыллар.

Ол эрээри сельсовет исполкома бөҕүөлэк санитарнай туругун уонна рабочайдар үлэлиир усулуобуйаларын туһунан ыытар боччумнаах үлэни ыыппатах. Доруобуйа харыстабылын бастайаннай комиссията уонна административнай комиссия бу үлэни анаан-минээн дьаһыктамматахтар.

Харбала бөҕүөлэгэ санитарнай да туругунан, тас да кэстуутүнэн оройуонна биир молтэхтэрэ. Манна санитарнай ыйы, үгэс курдук, хойутаан саҕаланар, котүмэхтик ыытыллар. Быйыл да бу итэҕэс хатыланна. Бөҕү тоҕорго атын сир анаммыта күрүөлэммэтэх. Урукку бох тоҕор сирдэр ыраастамматахтар, бөхтөрө уматыллыбатах. Бөҕүсыыһы түбэһиэх тоҕуу саҕана турар. Үгүс ыаллар типовой туалеттара суох. Чулусса туһсарыллыбат, көҕөрдүү ыытыллаҕастар. Баанньык кыһыын эрэ, ону даҕаны кытаанах режимэ суох, үлэлиир. Ол түмүгэр дьон, ордук оҕолор, сэдэхтик сууналлар. Иһэр уулу харыстааһыҥҥа күттүөннээх үлэ ыытыллыбат. Итиннэ содулларыгар дизентерия, гепатит курдук сыстыганнаах ыарыылар күөдьүйэр кутталлаахтар.

Совхоз рабочайдарын үгүс өттүлэрэ сүөһү иитиитигэр үлэлиилэр эрээрахан үлэлэрин механизациялааһын ыытыллыбат, хотоннор тымныылар, сиктээхтэр. Усулуобуйа суоҕунан ыаннаҥыыттары миэстэтигэр медицинскэй көрүүнэн хааччыйыы, личнэй уонна зоогигиена ньымалара кыаллыбат. Фермалар тастара ноһуомтан ыраастаммат. Ол да иһин рабочайдар ыалдьан үлэ күнүн сүтэриилэрэ аччаабат. Ол совхоз профкомун даҕаны, участковай баһыына үлэһиттэрин да оттуттэн учуоттаммат. Совхоз рабочайдарын үлэлиир усулуобуйаларын түпсарыыга ыыныллыбыт кэлим былаан туоллуута хонтуруолламмат, исполкомна салайаччылар отчуоттара истиллибэт.

Участковай баһыыр кыараҕас буолан, хаһыа да санитарнай көрдөрүү эпиэттээбэт, инструментынан, медицинскай оборудованиенан хаамыыта быстар мөлтөх.

Субуруускай [illegible] совхоз дирекцията [illegible] иккис сессиятын [illegible] быһаарыытын олоххо [illegible] ригэ туох даҕаны [illegible] ыыппатах, эмчит [illegible] үлэлиир уонна [illegible] усулуобуйанан хаамыыга көбүүнүк [illegible] ньымаһар. Кадыр [illegible] олохсутан үлэлэтиэ [illegible] намыы уурулуоллар. [illegible] булатория дьиэтин [illegible] тууга сельсовет исполкома көрбүт үбэ түһэ[illegible] лыбатах.

Рабочайдар үлэлиир усулуобуйаларын [illegible] рыыта, нэһилиэктэ[illegible] руобуйатын харыстаа[illegible] ныҥна таһаарыллыбыт итэҕэстэр туоратыллыыларын эрэйиллэр. СССР [illegible] муус устардааҕы (198[illegible]) Пленума Советтар [illegible] нар бары быһаарыыларын, бары советскай [illegible] куоннары тутуһуу [illegible] туруоллаһыны [illegible] дэргэ модьуйбутун [illegible] муохха.

А. ПЕРМЯКОВ,
оройуон [illegible] врачын солбуйаа[illegible]

Үчүгэй дьон туһунан

Биһиги учууталбыт

А. И. Герасимова 1935 сыллаахха Якутскайдаабы педагогическай училище көмөтүллибит программаларын анаан ситиһиилэрэ бүтэрэн оройуонга бастаны-ыан кыыс учууталы идэтин ылбыта. Онтон ыла 40-ча сыл устата үүнэр колуонэн үөрэтиигэ-иитиигэ ылбытын араарбанка үлэлээн оройуонга сэттэ, аҕыс кылаастаах уонна орто үөрэхтээһини олохтоох киллэрсибитэ, кыыс тыла саха дьонун иннинэ теребүт тыла буолуутугар үтүө сыратын биэрбита. Кырдьаҕас учуутал үөрэнээччилэрэ—космофизик-ученай, Ленинскэй бириэмиитэ лауреата Д. Д. Красильников, РСФСР народнай художника А. П. Мунхалов, салгын баараҕай лайнерларын көтүтүһэр Д. Ф. Илларионов уонна И. М. Макаров, СССР уонна РСФСР норуотун үөрэхпиитин туйгуна, Үлэ Кыһыл Знамята орденнаах С. П. Васильев уо. д. а. аатларынан сиэрдээхтик аҕыс туттар.

1942 сыл балаҕан ыйын бүтүүтэ, Хас да учуутал фронтка ыҥырылаллар кураанахсыйан олордохпутуна биһиэхэ, Амма сэттэ кылаастаах оскуолатыгар, малын, түөрт сыстаах оҕотун оҕус сыарҕатыгар тиэйэн Чурапчыттан саҥа учуутал кэлбита. Бизэ ыйдаах оҕотун тоҥоруумаары бөҕөтүн сылаанынан итиэ кэтэҕэн кирбит эбэ. Александра Ильиничнаҕа оҕо киһи толло да мыктыны да көрөрө баара. Учууталбыт нууччалыы ыраастык, ньиҥэстик саҥарарын соҕөрбүт. Ол иэдэ кини тэрилтэлэрдэ, ыарыынан, ойдобуллуохтан, быһаарыынан үлүһүйбэт эбэ, үксүгэр бэйбитин аахтаран, саҥардан, суруйтаран—ымпэн-хомутан үөрэтэрэ. Ити саас уус-уран кинигэни нууччалыы тылынан аан бастаан аахпыппын умнубаппын.

Александра Ильиничча биһиги сэттис кылаастыбыт салайбыта. Нөҥүө сылыгар барыы кэриэтэ Чурапчытаабы педучилищеҕа үөрэнэ киирбиппит. Училищены ахсыа буолан тэҥнэ бүтэрбиппит.

1942-1947 сылларга Александра Ильиничча Амма оскуолатыгар учууталыынан, директорынан, завуһунан үлэлээбитэ, 1944 сыллаахха хоту оройуоннарга көҕөрүллүбүт колхозтаахтар оҕолорун муниньан детдому аспыттара. Ол детдом иитиллээччитэ, билигин наука кандидата, РСФСР үтүөлээх зоотехника Н. С. Пермяков кинини детдомҥа иннипит-үөрэппит дьоннорго, ол иһигэр Александра Ильиничнаҕа, махтанан «Кыым» хаһыакка суруйбута. Оскуола салайаччытын уонна учууталын чэпчэкитэ суох эбээһинэстэрин тэҥнэ сүгэ сылдьан Александра Ильиничча фронтка бараччылары бэлэмнээ-иитиигэ, фронтка көмөнү оҥорууга активнайдык кыттара, иэйиитиэннээ-оруутугар агитационнай-массовай үтүмэн кинигэни ыытыһара.

Биэс кини үлэтин

Бинир дьахтар үлэлиир,
Сылайдым диэбитин
Истибит мэлигир

диэн саха народнай поэта Эллэй тылыга тоҕойдуу үлэлээбит саха хоһуун дьахталларын туһунан строкалара биһиги учууталбытыгар толору сыһыаннаахтар. Ити кэмҥэ кини чугас дьоннорун, үөрэппит уолаттарын үгүстэрэ кыргыһыы хоһуутугар охтубуттара, сибиниэс ардаҕар сиидэлэтэн ийбэлиит буолбуттара. Олох кыһарҕаныгар оҕустаран иккки оҕотун сүтэрбитэ. «Үлэ барахсан эрэ дурда-хаҥха буолбута» диэн ахтар кини ол ыар күннэр туустарынан.

Өр сылларга Чурапчы орто оскуолатыгар профком председателиэн үлэлээбитэ, П. М. Решетников аатынан народнай театр аҥылыаҕыттан артистаабыта. «Педагогическай үлэҕэ олоҕун бүтүннүү анаабыт, чэпчэкитэ суох дылыҥалаах дьахтар сценаҕа киһилии диринг кэйиини итэҕэтиилээхтик көрдөрөр диэн суруллубута кини туһунан ити айар коллективка анаммыт брошюраҕа.

Коммунист-учууталы күн бүтүнүгэр диэри толору олоҕунан олорор. Кини билигин даҕаны лекциялары ааҕар, балыксыттар биригэдэлэригэр кинрэн күүн ахсын үлэлэһэр.

Александра Ильиничча ыччаты коммунистическай иитиигэ өр сылдаах эҥкилэ суох үлэтэ СССР хаҥас медалларынан, Б чуотунай грамоталарынан бэлиэтэммитэ.

Учууталбыт 70 саһыан туолуутунан истиг эҕэрдэ, барҕа баҕыыбыттарын этэбит.

К. ПЕРМЯКОВ.

СОНУННАР ◆ СОНУННАР

Бачыымнаахтар ситиһиилэрэ

«Мыҥдаҕаайы» совхоз Соловьевтаабы отделениетын «Сардаана» комсомольскай-ыччат фермаын коллектива (старшай А. Л. Сергеева) кыстык ыйдарыгар хас бириэдинэ фуражнай ынахтан 1069-туу кг үүтү ыырга эбэһээтэлистибэ ылынан совхоз барыы ыанныксыттарыгар ыҥырыы таһаарбыта. Эдэрдэр коллективтара тылын тыалта бырахпата: валовойунан 166,8 тэннэны, фуражнай ынах ахсыттан 1091 кг үүнү плаҥнаан ылан эбэһээтэлистибэтин хаҥыы-үйэ аһарда. Коллектив 9 ыанныксыттара барыы графиктарын туһунан ыҥыллар.

Бэлэтэммит кирбиниҥ ылыыга үрдүк дьулуурдаах комсомолец Егор Собакин кордорде. Кини ыраҕыс ахсыттан 1500-түү кг ыата. Ыанныксыт А. Л. Иванова фуражнай ынахтан 1194-түү кг, оттон старшайдара Анна Львовна 1169-туу кг үүтү ыан куоталаһыы иннинэ күөҥүгэр таҕыстылар.

Бороскуну тыыннаах ситиҥэ, ҥөлөһүтүүгэ совхоһутар ыҥырылаах партком чилиэнэ С. И. Кардашевская кыстыктаабы кирбиитин өссө кулун тутар түмүгүнэн аһарбыта. Кини муус устарга хас бириэдин бороскутун 11-дии кг төлөһүттэ. Итиэнэ орто эбиллии 129-туу кг тиийэрин ситистэ.

Күүрэҥнээх үлэҕэ бинрэ идэлээхтэрин көҕүлээн үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэлэрин ылынан ыҥырыы таһаарбыт производство бастыҥнарын ити ситиһиилэрэ совхоз пятилеткэ былааннарын толорор иһин охсуһуутугар боччумнаах комо.

И. ЯКОВЛЕВ.

БАҺААРТАН СЭРЭБИ КҮҮҺҮРДҮӨХХЭ

Норуот хаһаайыстыбатын объектарын уонна олорор дыналэрэ уот баһаарыттан харыстааммыта үүс үлэ ыытыллар. Ол үрдүнэн сыл ахсыы эбэх хоромньулаах, ардыгар киһи өлүүлээх баһаардар тахса туралаар. Республика оройуоннарыгар 1983 сыл туһаанаах изменениеттэриэр быыс баһаардар тахсыылара 31 бырыһыан албэстэ, хоромньулар 20 бырыһыан улаатталлар. Аҥаардас муус устарга Өлүөхүмэ, Үөһээ-Бүлүү, Уус-Алдан, Мэҥэ-Хаҥалас оройуоннарыгар иннэ сүөһү хотонноругар баһаардар буоланнар улахан хоромньу таһаарылыына.

Баһаардар биһиги оройуоммутугар эмиэ буоллулар. Муус устар 7 күнүгэр Чурапчы салгынытигэр 2 №-дээх дьаһана-сад иннис корпуһа умайан государствоҕа 25 тыс. солк. ордук суумалаах хоромньу оҥоһулунна. Бу түбэлтэ дьаһыланнаах сэбиэдиссэйэ таб. Мачахова Н. В. бэйэтин эбээһинэһин толорууга дьаҕайдык, эпидемиологическай суох сыһыанаспытыттан, онуоха сельсовет исполкомун уонна норуот үөрэҕириитин отделын оттуттан ыытаанах ирдэбил туруоруллубатаҕыттан таҕыста. Сылгастийэр баһаар кэмигэр түүнгү харабыл дьиэтигэр баара биллиэ. Баһаартан сэрэхтээх буолууга инструктаһы барбатах.

Госпожнадзор инспекциятын ыытыллар аналлаах көрүүлэр совхозтар уонна сельсоветтар объектарын баһаарыгай туруктара кордобуллэ биллиэн даҕаны ырааҕынан эпидемиологическай бигэргэтиллэр. Баһаартан сэрэтэр үлэ уота-күөһэ суох, куолутугар эрэ ыытыллар. Добровольнай баһаарыгай дружиналар кумаҕыгар эрэ баалдар, үлэлээбэттэр. Ол түмүгэр сорох рабочайдар, механизатордар, сүөсүһүттэр үлэлиир объектарыгар харыстабыла, эпидемиологическай суох сыһыаннаһаллар, үлэ дьиссиплинэтэ сатархай. Хотоннор түүнгү харабыллара туугунан дьарыктаналларын сорох бириэдьиирдэр, салайаччылар билбэттэр. Үлэҕэ саҥа киирбит рабочайдарга уонна үлэлии сылдьар дьоҥҥо баһаартан сэрэхтээх буолуута инструктаж кэмиттэн кэмиттэн оноһуллубат, баһаар эбэтэр умайыы түбэлтэтэ таҕыстаҕына эрэ кэпсэтии буолар.

«Якутсельхозэнерго» предприятиета тэриллиэ-иттэн совхозтар объектарыгар, чуолаан хотоннорго электропроводкалар, линиялар саҥардыллыбаттарын, аһаҕас лаампалар хаҥха таастамматтарын көрүүхтэ сох. Ол эрдэ билигин даҕаны Болтого, Чыаппара, Мугудай, Соловьев, о. д. а. отделениелаларыгар сорох объектарга электроприборнар эргэлэр, щиттэргэ, рубильниктарга бэйэ оҥорбут предохранителлэрэ тураллар. Чыаппара, Болтого, Бахсы Толоонун электромонтердарэ үлэлэригэр кэтүмэхтик, эпидемиологическай суох сыһыанаһар чахчылара баалдар. Оттон кинилэр саамай эпидемиологическай, саамай тутаах учаастакка туруоруллубут дьоннор буолбаат!

Сорох тэрилтэлэр ойуурга үлэлиир бириигэдэлэрдэрэ. Ол бириигэдэлэр үлэһиттэригэр баһаартан сэрэхтээх буолууга инструктаж, илии баттатан туран, ыытыллыбат. Кинилэр баҕар дьиэлэрэ баһаарыгай кордобуллэргэ хаһан да эпидемиологическай суох. Онно эбии ити рабочайдар чаастатык арыгыламмыттар. Ол да содулугар былырыын уонна быыл кыһыҥ хас да итиннинэ балоктар умайан хаалларбыттар. Быыл Чакырга буолбут баһаарга иккки киһи умайан өлүү, биир киһи уҥаханнык эмсэҕэлээтэ. Бу иннинэ уруок буолуохтаах, хатыланыа суохтаах.

Ааспыт ыйга народнай контуруол комитетын сорудаҕынан аналлаах комиссия райпотребобщество объектарын баһаарыгай туруктарын барэбиэркэлээбитэ. Онно 15 маҕаһыыннан 5-һэ оҥоһуллан иннитиллэрэ, универмаг уонна хаһаайыстыбаннай табаардар маҕаһыыннарын көҥэльнайдара туспа араарылла иликтэрэ, 1, 2, 3 №№-дээх маҕаһыыннар электропроводкалара олус эргэрбиттэрэ, щиттэрэ «жучок» предохранителлэр тураллара, сорох маҕаһыыннар баһаарыгай сигнализациялара суоҕа кэстүбүтэ. Сүрүн маҕаһыыннарга нуорманы тас оттүнэн элбэх табаар мунньуллубута чуолкайдаммыта. Райпо салалтата ити итаҕэстэри бэрт түргэнник тубратарга наада.

Общественнай баайдуолу баһаартан харыстыыр туһугар совхозтар директордара, предприятиелар, тэрилтэлэр, учреждениелар сэрэйаччылара суһал эбии дьаһаллары ылаллара, баһаартан сэрэхтээх буолуу бары кордобуллэрин халбанга суох толороллоро эрэйиллэр. Фермалар хотоннорун, гаражтары, ыскыладдаттары уонна маҕаһыыннары, атын да общественнай объектары түүнгү кэмнэ харабылларыгар булгуччу туспарыллыахтаах. Тангыллыбыт баһаарыгай сигнализация, телефон точкалара, бары баһаары утары техника, уоту умуруорарга аналлаах оҥоһуллубут водовозкалар куруутун үлэлиир, бэлэм буолаллара ситиһиллиэхтээх. Оскуолаларга, оро учреждениелэригэр сыныйалаҥ кэмнэ туһалаахтык аҕаарыы тэриллиэхтээх. Теоретическай кыра саастаах оҕолору дьиэҕэ бэйиэлэрин эрэ хаалларбаттарах, кинилэри көрүүнү-иитиини туспараллара наада.

Баһаартан сэрэҕи күүһүрдүү—барыбыт, хас бириидибит хаан-уруу дьыалата.

К. СЛЕНЦОВ,
госпожнадзор инспекциятын начальника.

Оройуоннааҕы сибээс узелын линейнэй-техническэй ыаҕар АТС электромеханика С. Васильева уонна радиоузел электромеханика Ф. Батарин коллективка ытыктанар үлэһиттэр.

Билигин үлэлии турар «Координатный АТС» аппаратураҕа хас бириидин телефон аппаратынан кэпсэтии иккки тыһыынча контактный релеи аһар. Ону эҥкилэ суох үлэлэтии, көрүү-истии, суруйуу-сотуу, кэпсэтии күү Светлаяттан улахан сатабылы, үтүө сыраны эрэйэр.

Оттон Федор куораттар иккки ардыларыгар кэпсэтэр 12 каналлаах ВО-12-3 маркалаах аппаратура уонна радиоузел усилителлэрэ, оройуон совхозларын сибээстиир радиостанциялар эҥкилэ суох үлэлиилэрин бэрэбиэркэлиир.

Снимокка: Ф. Батарин уонна С. Васильева үлэлэрин кэмнэр.

П. Оконешников фотота.

БУЛТААҺЫН БЭРЭЭДЭГИ ЭРЭЙЭР

РСФСР булчуттарын уонна балыксыттарын обществотын Устаабын бары көрдөбүллэрэ общество чилиэннэриэн толоруллуутугар общество алын сүһүөх коллективтара улахан үлэни ыытыахтаахтар. Кинилэр бэйэлэрин иэнилиэктэригэр, тэрилтэлэригэр, учреждениелэрыгар, үөрэх заведениелэрыгар олорор 18 саастарын туолбут дьоннору обществоҕа тардар уонна усуйуостарын бириэмэтигэр хомуйар. Устаан кордобуллэрин халбанга суох тутуһуннарар, айылҕаны, кини хаммыырхарамайын, көтөр кыаттааҕын харыстааһыҥа туһаайыллыбыт Сокуоннары олохтоох киллэрсэр эбээһинэстээхтэр. Общество чилиэнэ бэйэтин коллективын дьаһалларын халбанга суох ойуох, олохтоох киллэрэргэ көмөлөһүөх, кини бары сорудахтарын толоруох тустаах.

Биһиги оройуоммутугар булт обществотын үчүгэйдик үлэлиир алын сүһүөх коллективтара аҥыйаҕа суохтар. Холобур, Чакырдааҕы (председатель Дьячковскай В. В.), Кытаанахтааҕы (Ленгинов П. Д), Сылаҥнааҕы (Макаров А. Е.), Болутурдааҕы (Сивцев М. М.), Соловьевтааҕы (Дьячковскай И. Д.), эт-үүт комбинатынааҕы (Сивцев В. И.), дьиэ-уот уонна коммунальнай хаһаайыстыбаны производственнай управлениетыннааҕы (Иванов К. Н.) коллективтар хас сыл ахсын былааннарын аһары толороллоро, усуйуостарын толору хомуйаллар.

Ол эрдэ бары алын сүһүөх коллективтар эрийдэхси үчүгэйдик үлэлиир буолбатахтар. Оройуон саамай элбэх иэнилиэктэриттэн бирдэстэригэр— Хонтоҕо обществоҕа чилиэни тардыыга, усуйуоһу хомуйуга тиэрдиллибит былаанар толоруллубаттар, саваланар, балыктыыр дьон ангардара эрэ усуйуостарын толуулар. Бу иэнилиэккэ сааны хаттаан регистрациялаһын ситэтэ суох барбыта. Быыл даҕаны усуйуос баччаанта диэри хомуллан киирэ илик. Быһата, булт коллективын председателэ Романов С. П. үлэтин инициативатта суох саҕалаата. Оҕуруунна эмиэ обществоҕа чилиэни тардыы, усуйуос хомуурун былааннара туолбаттар. Маннык председателинэн лесник Седалищев К. И. үлэлиир. Саваланар, балыктыыр дьон ангардарын кыайбата усуйуос толуур. Бу иэнилиэк, дьиэгэр, анды түһэр, үчүгэй балыктаах үүс кыоллэрдээх буолан булчута элбэх. Эмиэ ити курдук, Хатылыытааҕы алын сүһүөх коллектив (Говоров И. Л.) адыас уота-күөһэ суох үлэлиир.

Оройуон кинигэр «Сельхозхимия» холбоһуктааҕы алын сүһүөх коллективка (Сивцев Д. И.) бэрт аҕыйах киһи усуйуоһу толоотө. Сорохтор олох да толоботтор. «Сельхозтехника» холбоһук бултуур дьонноро (Захаров Д. Е.) иилэн иккки сылга усуйуостарын эмиэ ситэтэ суох толоотулэр.

Интернат-оскуолатааҕы (председатель Ефимов П. Д.) бэрт аҕыйах киһиттэн усуйуос хомуйбутунан мукурданна.

РСФСР булчуттарын уонна балыксыттарын обществотын Устааба этэриэн, общество чилиэннэрэ сыллааҕы чилиэнскэй усуйуостарын (10 солк.) булт бастакы сезонун иннинэ толуур эбээһинэстээхтэр. Обществоҕа киирбэккэ уонна усуйуос толообокко бултуур, балыктыыр гражданнар браконьер быыстынан ыстараантаныахтаахтар, булт обществотыттан таһаарылыахтаахтар уонна бултуур тэриллэрэ быдьыахтаах.

Бултуур сезон кэллэ. Булт обществотын чилиэннэрэ, ыллааҕы усуйуоскутун толуурҕутун умнуман!

В. ПОЕВ,
булчуттар уонна балыксыттар обществоларын оройуоннааҕы тэрилтэтин бырабылаанньатын председателэ.

ЭЙЭ КӨМҮСКӘЛИГӘР

Советскай норуот бәйәтин Ийә дөйөтүн Көгүлүү уонна дьолун үүнүүгә норуоттары фашистскай чумаатан быыһыыр түүгүн өгөрбүт историческай хорсун быһыытын аҕыйахтаан, кини аймах фашизмы Улуу Кыайыы бырааһынньыгын 39-е сылын бэлиэтиир. Бүгүн мин бу сиккиэр планета үрдүнэн үүнэр эйэ Кыайыытын знамяларын тэлбиэтэр. Ити Кыайыы бүтүн эйэ саҥа сэриигэ куоттаччылаарга, биһиги ремиитигэр аан дойдуга баҕалыктыылар баҕаран инвестиргэччилэргэ, сир үрдүгэр термоядернай күтэппэ күүдэнчилэтэргэ сөпкөөччүлэргэ суоставх ньымаларын буолар.

Советскай дьоннорго ыччаттаах халлаан аҥыгар ыччаттаах айар-тутар үлэҕэ дьарыктаныыгар ордук кыаллар дьоҕуур суох. СССР уонна этиҥ социалистическай дойдулар кэмнэрэ кэмҥэ кини айах бүтүнүүтүн тыын интэриэстэрин уҥуоттуур уонна таҥ буолуу итиэннэ кыттыы тиэнэн суох буолуутун принциптэригэр олоҕурбут быһаччы, олохха чахчы киллэрилиэн сөпкөөх этиилэри киллэрбэхтэх барыы бүттүүн эйэ дьыалатыгар уҥуоччу суолталаах проблемаларын буоллаҕа. Ядернай сэбиэскинилээх биһиги үйэбитигэр сүгүн суолталаммыт ити политика планета бүтүнүүтүн үрдүнэн кимиэ гэнэриинэ көрсөр тоҕо диэтэхха, дьоннор хаппа баҕатыгар байыаннай инвестиция буоллаҕа, эйэ уонна нус-хас олохха баараллар.

Оттон өссүн үгүүр социализмы утары саҥа «крестовой походу» толкуйдуллар, ол диэн биһиги дойдубутун «история күлүүнэ» көмөрдөр ыытыллыллар. Ырытаччылар бэлиэтиилэриннэн, гитлеровскай Германия кэмиттэн бэлэх, Рейган администрациятын кудаҥ, аан дойдуну баһылыырга дураһыныттан, бэйэтэ сөбүлэбэт суолунан бараан иҥэр норуоттарын хам баттыыр «быраабтаах» туһунан аҥдастык айдаарар ресиҥы коҥоҥ ыыта. Кини айдаарар эрэ буолбатах, бары кыайар средстволарын—нейтронологическай диверсиялартан экономическай санкциялаҕа тиийэ, ГРУ кистэлэҥ операциялаларыттан аҥдас агрессиягa тиийэ—тутуллар ордоруйдаах уонна аан дойдутааҕы гонгстериэм политикатын олохха киллэрэр, Европа норуоттара фашизмы Кыайыы 39-е сылын операциялай болтоҥо киллэрилэбит «Першинг-2-лэр» уонна кыпаттаах ракеталар адаардарын оҥоторуулар ньымалара туһунан чахчылаары түбэспэччэ алтаспыт буолбаттахтар.

Советскай дьоннор сэбиэскинин улаатыныарыахтарын баҕарбаттар, олоруу ньымы оттуттан сарбыйарга наадыйбаттахтар. Ол эрээри

Аан дойду ТЕМАТЫГАР

БЭСПЭДЭ

империализм ордук наригирбит күүстэрэ эмиэ сэҥэччи жбуохтэсиит усулуобуйаларыгар биһиги государствобыт бэйэтигэр уонна бэйэтин союзтаахтарыгар кыттыы суох буолуутун хаачыйар, эйэ уонна прогресс күүстэрин ситиһиилэриэн буоллаччы аан дойдуга байыаннай күүстэр биллиэн хабаанналыларын туоракнаттар; бот бары дьаһаллары ылар эйгэбинэстэох.

Советскай Союз Коммунистическай партиятын уонна Советскай государство ити курстара планета барыы мунньуктарыгар эйэҕэ дьулуһар күүстэр ыраҥ сэҥэриилэрин уонна эйдоҕуннэрин көрсөр. Эйэ уонна бөҕө саҕаламмыт Бүтүн Индиятаабы тэриллэтэ Кыайыы-бырааһынньыгын Вашингтон агрессивнай политикатын уонна ядернай түгэнэстин суоһаабынын утары охсуһуу күүнү быһыытынан бэлэтэнирэ ыгыллар. Кини оҥорбут сайабылыанньатыгар планетаҕа олоҕу олоҕуйар туһугар биллиэн эйэҕэ дьулуһар күүстэр мөлүгүүр түмсүүлэрэ уҥуоччу наадалаах бэлэтэлэр «Немец сириттан саҥа сэриэ саҕаламмыа суохтох, «Американскай ракеталарга — суох!» — ити модьуйуу ГФР бүтүннүүтүн үрдүнэн барбыт эйэ сөбүн ыарыны хаамыыстар кылаабынай модьуйуннан буоллар. Эйэ иҥин американскай ракеталары Англияттан, Италияттан, Голландияттан уонна Европа атын дойдуларыттан таһаарар иҥин охсуһуу бөдөҥ охсуута аналлаах американскай сэбиэскинин тэрдэтыыттан, Вашингтон уонна НАТО атын ст[illegible] ыыталаларыгар эрэммиттэ[illegible]рин курдук, уостан хаа[illegible]бата, тоҥторуу, өссө кэҥэ[illegible]то. АХШ-тар байэтигэр с[illegible]рнин утары хамсааһы[illegible] өссө ордук маассаба[illegible] буолла. Вашингтонваа[illegible] администрация бэйэти[illegible] агрессивнай политикаты [illegible] советтоох курдук кордоро[illegible]го дьүүкүнэ сытыырын үү[illegible]дуван АХШ биллиэгэ[illegible] правительствота биллэр[illegible]бат күүчэх олоҕурбут аа[illegible] дойдутуна ядернай сэриигэ бэлэмнээннэ туһаа[illegible]ыллыыбыт курсун олохх[illegible]ллэрин бэйэлэрин дой[illegible]дуларын түгэнэриэҥин[illegible]улам үүс американцтар[illegible]ойдоон иҥэллэр. Дьэ о[illegible]ҥин бэл Америка бас-ко[illegible]бүтүннүүнэй хаһыата «Нью-Йорк таймс» АХШ биллиэгин правительствотыгар маннык сыанабылы биэрбитэ түбэспиччэ буолбатах: «Байыаннай күүс ирдэтиллэн үлүһүйэн кини улуу держава статуһа туһугар эпиэтинэҥнэ[illegible] суолталарын туһунан толкуйдуу да барбата. Ити аҥыттар иллиэрин эриэҕэр көмөрдөр кыах буолбатах. Ити күүс даҕаны кэмнэрин-кэрдиистэрин, саҕала суох сыалы тутуспатаҕа национальнай аатсуол алдьаныахтааҕын, бары интэриэстэр «тыын суолталаахтарын» ойдоолуун буолар. АХШ правительствота сиидэтэ-хоппоҥо уонна биллиэн даҕаны ситэрэ-хотороо саарбах».

Биһиги дойдубутун ылар буоллахха, кини кыайыылаах 1945 сыл кэриэһин—биллиэгин уонна [illegible]ллэр колуонэлэргэ эйэни хирэстаан хаалларыыны олохха киллэрэр туһугар бары күүһүн уурар. Биһиги коммунистэр ыаһыр аймах бэйэтин коҥулуунэн, бэйэтин олоҕунан Советскай государствоҕа, социалистическай тутулга, советскай туруй саҥаалаҕа улуукан ыччаттааччылын ким да ыытар быраабы суох.

Советскай Союз норуоттара кинилэр бэйэлэрин харыстаммат айымныылаах улэлэрэ биһиги Ийэ дойдубут коҥулуун уонна бэйэлэрин олоҕурбат модун күүһүн тоҕотуйэн буоларын. Ийэ дойдуну ханнык да бөҕөлөөхтөр аҕыйахтыылар уолутуохтара суоҕун уонна самнаҕылаах харда охсууттан ханнык да агрессор куотуо суоҕун чуолкайдыктыыллар.

В. ЧЕРНЫШОВ.
(ССТА).

Саҥа

ПРОВА
«БОЛЬШ

Улуу Кыайы
бөлөстэн ор
А. П. Довже
ыыл, ор йуом
кордоруутэ к
ыстох «Провал
ранна» диэн х
Сүр баанны
ка с пенаниес
дьубут бу саҥа
дьүкүүр Улуу
та Арҕаа Укр
национальнай
ыыннысса таҕ
ыыстын ута
Суох буолуут
ра кордоруул
Хартыына
Корнешов,
сиай. Оруол
ванда Жураф
Сердюк, Ко